

Odnos Sigismunda Luksemburškog i Barbare Celjske prema pavlinskom redu u kasnosrednjovjekovnoj Slavoniji

SILVIJA PISK

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Ivana Lučića 3

HR – 10000 Zagreb

spisk@ffzg.hr

Izvorni znanstveni rad

Original scientific paper

Primljeno/Received: 29.11.2017.

Prihvaćeno/Accepted: 6.12.2017.

Rad analizira odnos kraljevskog para Sigismunda Luksemburškog i Barbare Celjske prema pavlinima u kasnosrednjovjekovnoj Slavoniji. Naime, već krajem 14. stoljeća pisana vrela svjedoče o sukobu garičkog pavlinskog samostana i kralja Sigismunda zbog povelja Vranskog priorata. Unatoč sukobu kralj Sigismund i kraljica Barbara udijelili su niz povlastica i privilegija garičkom samostanu, ali i ostalim slavonskim pavlinskim samostanima. Između ostalog, kralj Sigismund omogućio je pavlinima brzo sudstvo i mogućnost konstantnih žalbi na sudovima, o čemu bi i sam bio uvijek obaviješten. Stoga se može tvrditi da je pavlinski red u kasnosrednjovjekovnoj Slavoniji za vrijeme vladavine Sigismunda Luksemburškog i njegove supruge Barbare doživio procvat.

Ključne riječi: Barbara Celjska, Sigismund Luksemburški, srednjovjekovna Slavonija, pavlini, pavlinski samostani

Vladavina Sigismunda Luksemburškog (1387. – 1437.) bila je pretežno prosperitetno razdoblje za pavline u Kraljevini Slavoniji.¹ Grade se nove pavlinske crkve, proširuju samostani, kao i pavlinski posjedi. Povećava se broj pavlina, a između ostalog, osnovana su tri nova pavlinska samostana (Lepoglava, Kamensko i Dobra Kuća), koji su ujedno i posljednji osnovani kasnosrednjovjekovni pavlinski samostani.²

Najpoznatiji hrvatski pavlinski samostan, samostan Blažene Djevice Marije u Lepoglavi osnovao je 1400. Herman Celjski, otac buduće kraljice Barbare.³ Godine

1404. na vlastelinstvu Steničnjak utemeljila je Katarina, udovica Stjepana Frankapana, pavlinski samostan Blažene Djevice Marije.⁴ Posljednji slavonski srednjovjekovni pavlinski samostan, sv. Ane kod Dobre Kuće (pored Donje Vrijeske kod Daruvara) osnovao je 1412. Benedikt Nelepić.⁵

- 1 O Sigismundu Luksemburškom vidi: Hrvatska enciklopedija, s. v. „Sigismund Luksemburgovac”, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=55872>; Doduše, u vrijeme Sigismundove vladavine Osmanlije počinju prijetiti hrvatskim krajevima.
- 2 O osnivanju pavlinskih samostana u Kraljevini Slavoniji vidi npr. u: Silvija Pisk, *Pustinjaci podno Garić planine*, Leykam, 2017., str. 49–59.
- 3 O pavlinskom samostanu u Lepoglavi vidi: Andreas Eggerer, *Fragmen panis corvi – eremitici seu Reliquiae annalium eremi-coenobiticorum Ordinis Fratrum Eremitarum s. Pauli primi Eremitae. Viennae, 1663.*, str. 271–272; Tadija Smičiklas, *Povijest Hrvatska. Dio prvi – od najstarijih vremena do godine 1526*, Zagreb, 669.; Kamilo Dočkal, „Povijest pavlinskog samostana Blažene Djevice Marije u Lepoglavi”, str. 44–45 (Arhiv HAZU XVI 29c.1, dalje

- AHAZU); Barbara Celjska se 1406. u izvorima spominje kao supruga kralja Sigismunda. Hrvatski biografski leksikon, s. v. „Barbara Celjska”, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1282>.
- 4 Usp. Josip Adamček, „Pavlini i njihovi feudalni posjedi”, u Đurđica Cvitanović, Vladimir Maleković, Jadranka Petričević (ur.), *Kultura pavlina u Hrvatskoj. 1244–1786*, Zagreb: Globus: Muzej za umjetnost i obrt, 1989., str. 46; Dočkal, „Samostan Majke Božje Snježne u Kamenskom” (AHAZU XVI 29c.2); Kruhek, „Povijesno-topografski pregled pavlinskih samostana”, u: Đurđica Cvitanović, Vladimir Maleković, Jadranka Petričević (ur.), *Kultura pavlina u Hrvatskoj. 1244–1786.*, Zagreb: Globus, Muzej za umjetnost i obrt, 1989., str. 74; Sekulić, „Pavlinski samostani u karlovačkom kraju”, *Tkalčić: godišnjak Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije* 11 (2007), str. 79–101.
- 5 Adamček, „Pavlini i njihovi feudalni posjedi”, str. 46; Kruhek, „Povijesno-topografski pregled pavlinskih samostana”, str. 72; O povijesti samostana vidi i: Gjuro Szabo, Dobra kuća, *Vjesnik hrvatskoga arheološkoga društva* 10(1908/09), str. 33–40; Dočkal, „Samostan sv. Ane u Dobraj Kući” (AHAZU XVI 29c.3); „Srednjovjekovna naselja oko Dobre Kuće”, *Starine* 48 (1958), str. 85–167.

Srednjovjekovna vrela redovito ukazuju na brigu kralja Sigismunda za pavlinski red i samostane. Primjerice, 20. srpnja te 17. kolovoza 1398. kralj Sigismund nalaže Vranskom prioru i dubičkom županu Emeriku Bubeku da štiti pavline u Dubici, njihov samostan te njihove posjede.⁶ Nekoliko godina kasnije, odnosno 5. lipnja 1402. kralj izdaje sličnu ispravu. Naime, iz obližnje Dubrave nalaže pojedinim članovima obitelji Treutel (Nikoli, Ivanu i Ladislavu) da garički samostan, koji je on uzeo u svoju kraljevsku zaštitu, brane i štite protiv svakog nasilja.⁷ Isti dan nalaže i zagrebačkom biskupu Eberhardu, vranskom prioru Emeriku Bubeku, kao i banovima te podbanovima Dalmacije, Hrvatske i Slavonije, da nad moslavačkim pavlinima ne vrše sudsku vlast, jer ih je još kralj Ludovik izuzeo od nadležnosti sudaca Slavonije, pa neka ih ne pozivaju pred državne sudove.⁸

Doduše, prvi zabilježeni susret moslavačkih pavlina i kralja Sigismunda bio je svojevrstni sukob. Naime, kralj je zahtijevao 23. kolovoza 1398. iz Kutine da mu pavlini samostana BDM na Gariću izruče škrinju s poveljama Vranskog priorata, kraljevim dragocjenostima te s poveljama kraljevskog notara Loranda. U samostanu su ih pohranili nećaci pokojnog nevjernog priora Ivana,⁹

Iohanes crucifer i *Mykota*.¹⁰ Očito su se pavlini oglašili na kraljev nalog, ili su ga tek djelomično ispoštovali, jer 12. prosinca iste godine kralj piše generalnom prioru pavlinskog reda i traži izručenje povelja koje su u garičkom samostanu.¹¹ Sredinom siječnja 1399. Čazmanski kaptol svjedoči da je garički prior Egidije po nalogu kralja i generalnog priora pavlinskog reda, izručio Lorandu, opunomoćeniku te nećaku magistra Nikole, povelje koje se tiču Nikolinih posjeda, a koje je u samostanu pohranio njegov pokojni brat ivanovac Ivan. Preostale stvari koje je Ivan pohranio, očito je Sigismund preuzeo prije, možda već prilikom boravka u Kutini, dok je Lorand povelje dobio tek nakon intervencije generala pavlinskog reda.

Očito kralj garičkim pavlinima nije zamjerio odugovlačenje s predajom dokumenata jer je iz vrela razvidno da su pavlini, a posebice garički uživali veliku milost kako od kralja Sigismunda, tako i od kraljice Barbare.

Kralj Sigismund olakšao je pavlinima mogućnost tužbe te omogućio brzu istragu. Naime, sačuvan je kraljev nalog s početka 1424. Čazmanskome kaptolu. Kaptol mora kroz jednu godinu biti na raspolaganju garičkom pavlinskom samostanu kad god redovnici zatraže istragu. Isto su tako određene osobe koje kao kraljevi izaslanici moraju u tim slučajevima biti na raspolaganju. Za godinu 1424. bili su to Nikolin sin Stjepan od Podgorja i Isakov sin Andrija od Podgorja, Dominikovi sinovi Ivan i Ladislav de Desnika, Tomin Ivan de Kanyanycha, Demetrijev Pavao de Thelek, Ivan, sin Ivana Černela de Rosowch, Sebastijanov Antun de Preben te Dionizije od Svetog Kralja. Njima se prema običajima pridružuje pri istrazi uvijek jedan kaptolski izaslanik.¹² Prema parničnim spisima vidi se da je kralj ranijih godina izdao još takvih naloga, ne samo Čazmanskome kaptolu, već i Zagrebačkom. Također je zabilježeno da su prema takvom nalogu postupali i podbanovi te križevački župani budući da javljaju kralju o ishodu provedenih istraga. Prvi takav nalog zabilježen je u parnicama garičkih pavlina 1416., a posljednji 1430., pa ne bi bilo pogrešno tvrditi da je kralj svake godine opetovano izdavao slične naloge crkvenim i svjetovnim institucijama u korist moslavačkih pavlina.¹³

6 Tadija Smičiklas, *Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae* = *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*, Zagreb, 1990., sv. 18, str. 349–352 (dalje CD).

7 Hrvatski državni arhiv, *Pavlinski samostan Garić*, fasc. 3. nr. 48 (dalje HDA); Elemer Mályusz, „A szlavóniai és horvátországi középkori pálos kolostorok oklevelei az Országos Levéltárban”, *Levéltári közlemények*, dok. 44, 9 (1931) 3–4. Treuteli nisu poštovali kraljevu odredbu budući da već iduće godine pavlini prosvjeduju protiv Nikole i Ivana zbog bespravnog zaposjedanja samostanske zemlje koja graniči s njihovim posjedima (HDA, *Pavlinski samostan Garić*, fasc. 3. nr. 9; Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 54, 9 (1931) 3–4).

8 Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 45, 9 (1931) 3–4; Andrija Lukinović, *Povijesni spomenici Zagrebačke biskupije*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost; Arhiv Hrvatske, 1992., sv. 5, str. 161 (dalje MHEZ); Ovu ispravu kralja Sigismunda na molbu garičkog priora Jakova prepisuje 7. 6. 1402. Čazmanski kaptol (HDA, *Pavlinski samostan Garić*, fasc. 3. nr. 1; Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 46, 9 (1931) 3–4); Ludovikova isprava o ovom pitanju nije sačuvana, već samo njegove majke Elizabete. Međutim garički su pavlini na neki način dokazali novom kralju svoja prava pa nije isključeno da su kralju Sigismundu predočili Ludovikovu povelju.

9 O Ivanu Paližni npr. Ivan Kukuljević, „Priorat vranski sa vitezi templari i hospitalci u Hrvatskoj”, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, 81 (1896), str. 1–80; Eduard Peričić, „Vranski prior Ivan od Paližne i Petar Berislavić”, *Radovi Istraživačkog centra Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru*, 18 (1971), str. 252–279; Lelja Dobronić, *Viteški redovi. Templari i ivanovci u Hrvatskoj*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost 1984., str. 172–183; Neven Budak, „Ivan od Paližne, prior vranski, vitez sv. Ivana”, *Historijski zbornik*, 42 (1989), str. 57–70; „John of Palisna, the Hospitaller Prior of Vrana” u: Zsolt Hunyadi,

József Laszlovszky (ur.), *The Crusades and the Military Orders. Expanding the Frontiers of Medieval Latin Christianity*, Budapest: CEU 2001., str. 283–290; Hrvoje Gračanin, „Ivan Paližna u povijesnim vrelima i historiografiji”, *Radovi Zavoda za znanstvenoi-straživački i umjetnički rad u Bjelovaru*, 4 (2011), str. 237–267.

10 CD 18, str. 352–353.

11 CD 18, str. 400–401, 410.

12 HDA, *Pavlinski samostan Garić*, fasc. 5. nr. 18.; Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 199, 10 (1932) 3–4.

13 HDA, *Pavlinski samostan Garić*, fasc. 4. nr. 41 i 47, fasc. 5. nr. 20, 48, 49 i 50.; Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 142 (10 (1932) 1–2), dok. 145, 201 (10 (1932) 3–4), dok. 228, 229, 230 (11 (1933) 1–2).

Kralj Sigismund izdao je slične naloge i u korist dubičkih pavlina. Godine 1413. naložio je zasebnim nalogima Zagrebačkom i Čazmanskome kaptolu te zagrebačkom županu, podžupanima i plemićkim sucima Zagrebačke županije da su dužni saslušati svaki pavlinski prosvjed, izdati im vjerodostojne isprave, pozvati pred sud osobe koje pavlini označe kao krivce te provesti istragu, tako što će s ljudima koje je on odredio za svoje izaslanike, poslati jednog ili dva svoja. Isto tako, o svemu treba u najkraćem roku obavijestiti kralja ili bana.¹⁴ Može se pretpostaviti da su i drugi pavlinski samostani imali slične privilegije, ali nisu sačuvani.

U vrelima je zabilježeno da je kralj povremeno intervenirao u pojedinim pavlinskim parnicama. Naime, zaspisan brojnim izvještajima o sukobu pavlinskog samostana na Moslavačkoj gori i plemićke obitelji Kastelanovića,¹⁵ kralj je naložio 6. travnja 1430. banu Hermanu Celjskom, kao i podbanovima te plemićkim sucima Križevačke županije neka u prisutnosti predstavnika Čazmanskoga kaptola pozovu susjede i istraže, je li plemić Petar Kastelanović zaista prisvojio samostansku šumu u blizini samostana. Ako ustanove da je optužba istinita, neka ne čekaju nove naloge, već neka uvedu odmah redovnike u posjed šume. Zatim neka ih zaštite te odrede primjerenu zadovoljstinu za nasilno prisvajanje tuđeg.¹⁶

14 Ivan Krstitelj Tkalčić, „Pavlinski samostan u Dubici”, *Vjesnik hrvatskoga arheološkoga društva* n.s. 1 (1895), str. 199.

15 O plemićkoj obitelji Kastelanović vidi npr.: Hrvatski biografski leksikon, s. v. „Kaštelanović”, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=9927>.

16 HDA, Pavlinski samostan Garić, fasc. 5. nr. 70.; Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 236, 11 (1933) 1–2. Očito ipak nije došlo do uvođenja jer se situacija s Kastelanovićima riješila tek u kolovozu. Naime, po drugi je put tijekom djelovanja samostana morao (koliko nam je poznato) intervenirati i generalat pavlinskog reda. Završna rasprava održana je 7. kolovoza 1430. Na njoj su s pavlinske strane, sudjelovali sam general reda Franjo, zatim vikar pavlinskog samostana promontorium Zagrabiense Benedikt te vikar garićkog samostana Klement, dok su od Kastelanovića prisutni magister Petar, u svoje ime te u ime svoje djece (Nikola, Katarina, Ana, Margareta, Doroteja, Agata i Sofija) te Sigismund i Gašpar, u svoje ime te u ime svoje djece (Ladislav, Ivan, Nikola, Stjepan i Ana). Tijekom rasprave ustanovljeno je da korijen problema leži još u darovnici iz ranih godina samostana, odnosno iz 13. stoljeća. Problem je bila granica između posjeda kojeg su redovnici stekli od Tiburcija i posjeda Kastelanovića u Podgorju. Kastelanovići su predočili povelju kralja Ladislava o omeđenju posjeda između Jakova i Tiburcija te su naglasili da je Jakovljevo posjed pripao vremenom njihovoj obitelji, a Tiburcijev pavlinskom samostanu. Iako su suci ustanovili da su granice posjeda Kastelanovića preblizu samostanu, stranke su se nagodile, odnosno pristale na novo omeđenje, uz kompromise objiju strane. Kastelanovići su prepustili samostanu šumu koja se nalazi između velike ceste i potoka Šumec, dok su pavlini njima dali dio svoje šume s druge strane

U pitanjima oporučivanja kralj je isto tako pogodovao pavlinskom redu. Naime, 1425. dozvoljava slobodno oporučivanje, odnosno određuje da se trebaju poštovati želje iz oporuke te da pavlini nisu dužni davati lokalnim župnicima nikakvu kanonsku četvrtinu.¹⁷ Međutim, zabilježeni su i primjeri iz ranijih godina koji svjedoče da je kralj često pristajao uz pavline u pitanjima kanonske četvrtine.¹⁸

Naime, godine 1409. rasplamsala se borba oko ostavštine bana Pavla od Peći. Ban je sahranjen prema vlastitoj želji u moslavačkom pavlinskom samostanu, a kralj je udovoljio želji pokojnika, koju mu je, skupa s banovim stvarima, prenio dvorski časnik Bartol Fanchov de Gordowa, da se pokojnikova imovina, također, preda istom samostanu za nabavu knjiga, kaleža i ostalih crkvenih potreba. U ispravi kralj naglašava da s predajom ne treba odugovlačiti zbog svećenika željnih četvrtine.¹⁹ Iako su pavlini posjedovali kraljevu odluku da nisu dužni davati četvrtinu, cijeli je slučaj, upravo zbog četvrtine, završio pred sućem zagrebačkim prepozitom, kanonikom i generalnim vikarom Dominikom. Naime, lokalni župnici (župnik crkve BDM u Gariću Nikola, njegovi kapelani Ivan, Juraj i Stjepan te gračenički župnik Šimun i njegov kapelan Stjepan) nezadovoljni situacijom vrijeđali su pavline i nanosili im nepravde, o čemu pavlini izvješćuju suca.²⁰ Garićki prior ujedno moli Bartola privatnim pismom da utječe na tražitelje četvrtine, a posebno na garićkog župnika Nikolu, odnosno moli da im Bartol ili sam kralj pismom „objasne” da prihvate situaciju i ostave pavline u ovoj stvari na miru.²¹ Očito je došlo do tražene intervencije, jer je garićki župnik Nikola u listopadu smanjio prvobitne zahtjeve te potražuje samo svojevrsne obećane pristojbe. Ne bi čudilo da ih nije dobio, jer su pavlini opet utekli pod kraljevsku zaštitu.²²

Kraljica Barbara Celjska često u historiografiji ima neopravdano negativne konotacije te se povezuje s crnom

Šumca. HDA, Pavlinski samostan Garić, fasc. 5. nr. 71.; Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 237, 11 (1933) 1–2.

17 Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 204, 10 (1932) 3–4; Sadržaj ove isprave odobrava, prepisuje te potvrđuje 1454. kralj Ladislav V., a nju, pak, za potrebe pavlinskog samostana *prope castrum Garig* prepisuje Budimski kaptol 1461. na molbu vikara Jakova. HDA, Pavlinski samostan Garić, fasc. 6, nr. 6.; Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 310 (12 (1934) 1–4), dok. 330 (12 (1934) 1–4).

18 O kanonskoj četvrtini (pogrebnoj četvrtini) primjerice usp. Lujo Margetić, Magdalena Maršavelski, *Hrvatsko srednjovjekovno pravo*, Zagreb: Narodne novine: Pravni fakultet u Zagrebu, 1990., str. 152, 153.

19 Prema Sigismundovoj ispravi iz 23. srpnja 1409.; Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 84, 10 (1932) 1–2; MHEZ 5, str. 331, 332.

20 HDA, Pavlinski samostan Garić, fasc. 3. nr. 42, 44., Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 90 (10 (1932) 1–2), 91 (10 (1932) 1–2).

21 HDA, Pavlinski samostan Garić, fasc. 3. nr. 37.; Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 92, 10 (1932) 1–2.

22 Više o ovom sukobu u: Pisk, *Pustinjaci*, str. 190–192.

kraljicom. Čak je i u Hrvatskoj enciklopediji vrlo kratko i pristrano navedeno sljedeće: ...*Pokušavala sama zavladati zemljom pa ju je Sigismund internirao. Umrla od kuge. Pročula se po nasilju i samovolji...*²³ Međutim, još je crkveni povjesničar Kamilo Dočkal primijetio da je kraljici Barbari očito nanesena nepravda u historiografiji jer ju se smatra „zlom, a po spisima se vidi da je marila za pavline i učinila im puno dobra”.²⁴

Barbara je od djetinjstva obiteljski povezana s pavlinskim redom budući da je njezin otac Herman Celjski osnovao i bio glavni donator pavlinskog samostana u Lepoglavi.²⁵ Vrela bilježe da nekoliko mjeseci nakon osnivanja samostana sv. Ane u Dobroj Kući (16. 10. 1412) kraljica Barbara istom udjeljuje povlastice i potvrđuje granice posjeda.²⁶ Idući mjesec (25. studenog 1412.) prilikom boravka u utvrdi Garić kraljica oslobađa moslavački pavlinski samostan, kao i njihove jobagione, plaćanja svakog državnog poreza te zabranjuje ubiračima kunovine da uznemiruju pavline.²⁷ Pavlinskom samostanu u Strezi udijelila je istovremeno identičnu povlasticu.²⁸ Sačuvana je isto tako i kraljičina isprava pisana 7. siječnja 1413. iz kraljičine Virovitice vezana uz pavlinski samostan u Bakvi. Naime, dana 7. siječnja 1413. oslobodila je plaćanja desetine vina te drugih davanja plodova jobagione samostana Bakva koji žive na posjedu Petretinec. Spomenuta podavanja jobagioni su dotad morali davati kraljevskoj kuriji u Virovitici, a sad ih se kraljica odriče u ime spasa svoje duše, svoga supruga i ostalih ugarskih velikodostojnika.²⁹

Sve navedene kraljičine povlastice potvrdio je prije/ili kasnije i kralj Sigismund, a kasnije i drugi kraljevi, što pokazuje da su pavlini, ali i kasniji vladari držali do kraljičinih povlastica.³⁰ Osim toga su Sigismund i Barbara,

odnosno njihove kraljevske kancelarije, redovito vršile prijepise i potvrdu različitih isprava pavlinskih samostana. Primjerice, general reda Juraj donio je 1406. godine kralju Sigismundu na prijepis i potvrdu darovnicu moslavačkog pavlinskog samostana.³¹ U posljednjoj je godini svog mandata (1418.), general Juraj opet molio kralja Sigismunda za prijepis garićkih darovnica.³²

O brizi kraljevskog para za pavline, a posebice pavlinski samostan Blažene Djevice Marije na Gariću svjedoči i epizoda sa sabora u Konstanzi. Naime, prilikom sudjelovanja na crkvenom saboru 1417. kralj Sigismund zauzeo se kod pape Martina V. za potvrdu starih samostanskih povlastica, odnosno bule Bonifacija IX. iz 1404.³³

Svakako nije zanemariva ni činjenica da je moslavački pavlinski samostan procvat doživio u vrijeme kralja Sigismunda. Tada je očito preuređena crkva, izgrađeni su novi oltari, a garićki je samostan podignut na rang vikarijata i s remetskim dijeli nadzor nad braćom pustinjacima u srednjovjekovnoj Slavoniji.³⁴

Ordo sancti Pauli primae eremite uživao je veliku milost od strane kraljevskog para Barbare Celjske i Sigismunda Luksemburškog. Kralj im je omogućio brzo sudstvo i mogućnost konstantnih žalbi na sudovima, o čemu bi i sam bio uvijek obaviješten. Također je dozvolio slobodno oporučivanje i osujetio lokalne župnike u uzimanju kanonske četvrtine od pavlina. Sačuvani su dokumenti koji svjedoče da se kralj osobno umiješao u nekoliko navrata u sudske procese koji su vodili pavlini. Kraljica je, pak, oslobodila nekolicinu samostana od davanja različitih poreza. Je li iste povlastice dala i ostalim slavonskim pavlinskim samostanima nažalost nije poznato zbog nedostatka pisanih izvora. Isto tako zasad se ne može tvrditi jesu li kralj i kraljica bili blagonakloniji prema pavlinima nego prema drugim samostanskim redovima.

23 <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=5838> (Hrvatska enciklopedija (pristupljeno 21. 11. 2017.).

24 Usp. Kamilo Dočkal, „Samostan Blažene Djevice Marije na Gariću” (Kaptolski arhiv, Zagreb).

25 Nažalost nedostaje monografija o Sigismundu i Barbari, kao i o pojedinačnim samostanskim redovima pa se ne može komparativnim analizama tvrditi jesu li bili blagonakloniji prema pavlinima nego drugim redovima.

26 HDA, Pavlinski samostan Dobra Kuća, nr. 6.

27 HDA, Pavlinski samostan Garić, fasc. 4. nr. 5.; Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 103, 10 (1932) 1–2.

28 HDA, Pavlinski samostan Streza, fasc. 2. nr. 3., MHEZ 5, str. 404.

29 (Bakva, nr. 6.)

30 Npr. HDA, Pavlinski samostan Streza, fasc. 2. nr. 1., fasc. 2. nr. 5; HDA, Pavlinski samostan Garić, fasc. 4. nr. 5.; Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 104, 10 (1932) 1-2. Usprkos danim povlasticama, bilo je pokušaja naplaćivanja kunovine na posjedima garićkog samostana. Tako je, primjerice, početkom 1435. Andrija, sin Sovarda de Endred, vrhovni poreznik Slavonije, priznao da su njegovi činovnici prekoračili ovlasti pokušavši naplatiti kunovinu od garićkih pavlina. Do priznanja je, prema Andrijinoj ispravi, došlo,

nakon što mu je redovnik Ivan predočio povelje kralja Sigismunda, po kojima je garićki samostan sa svojim kmetovima oslobođen plaćanja kunovine na svim svojim posjedima u križevačkoj županiji (HDA, Pavlinski samostan Garić, fasc. 5. nr. 91.; Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 258, 11 (1933) 1–2).

31 HDA, Pavlinski samostan Garić, fasc. 3. nr. 20.; Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 67, 10 (1932) 1–2. Sigismund je tom prilikom potvrdio samostanu Čuporovo darivanje Puklenca iz 1391.

32 HDA, Pavlinski samostan Garić, fasc. 4. nr. 66.; Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 164, 10 (1932) 3-4. Ovaj se put radilo o poklonu Nikole Treutela i njegovog sina Emerika.

33 Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 163, 10 (1932) 3-4; MHEZ 5, str. 535–537; Dočkal, „Samostan Blažene Djevice Marije u Gariću”, str. 61, 62; Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 56, 10 (1932) 1-2; MHEZ 5, str. 215, 216; Ovu bulu prepisuje Budimski kaptol 21.5.1404. na molbu *Iohannis subprioris ecclesie sancti Laurentii martiris prope Budám et prior de Pozonio* (HDA, Pavlinski samostan Garić, fasc. 3. nr. 12.; Mályusz, „A szlavóniai”, dok. 59, 10 (1932) 1–2).

34 Više u: Pisk, *Pustinjaci*.

Summary

Relations between Sigismund of Luxembourg and Barbara of Cilli, and the The Order of Saint Paul the First Hermit in Late Medieval Slavonia

Keywords: Barbara of Cilli, Sigismund of Luxembourg, medieval Slavonia, the Paulines, Pauline monasteries

The reign of Sigismund of Luxembourg (1387 – 1437) was predominantly a prosperous period for the Paulines in the Kingdom of Slavonia. New Pauline churches were built and monasteries were extended, as well as their estates. The number of Pauline Fathers grew and three new Pauline monasteries were established (Lepoglava, Kamensko and Dobra Kuća), which also represent the last Pauline monasteries established in the Late Medieval Period.

Written sources provide information on the conflict between the Pauline monastery in Garić and King Sigismund over the charters of the Priory of Vrana as early as the end of the 14th century. Despite the conflict, the King and Queen granted a number of privileges and special rights to the monastery in Garić, as well as to other Pauline monasteries in Slavonia. King Sigismund, inter alia, secured fast legal proceedings and the possibility to constantly lodge complaints before the courts for the Paulines, about which he was always notified as well. He allowed testamentary freedom and prevented local parish priest from taking the canonical quarter from the Paulines. Preserved documents show that the King personally intervened in a couple of instances with regards to legal proceedings undertaken by the Paulines. The Queen, on the other hand, released a couple of monasteries from paying different taxes. It is unfortunately not known whether she granted the same privileges to other Pauline monasteries in Slavonia due to scarcity of written sources. For now it is also not possible to claim that the King and Queen were more benevolent to the Paulines than towards other monastic orders.